

Niektoré špecifiká ekonomickej integrácie vybraných integračných zoskupení rozvojových krajín¹

Boris Baumgartner²

Some Particularities of the Economic Integration chosen Integration Associations of Developing Countries

Abstract

Developing countries need to change their economy to be more efficient. The international economic integration could help them to create bigger common market and in this way take advantages of economy of scale. There are lot of integrating associations among developing countries but only a few of them are successful. To the most successful associations belong el Mercado Común del Sur in Latin America and Caribic, Southern African Development Community in Africa and Association of Southeast Asian Nations in Asia. The most suitable conditions for integration are in Latin America. The worst conditions are in Africa.

Key words

The international economic integration, developing countries, free trade area

JEL Classification: F15

Úvod

Nárast v počte integračných zoskupení v rámci svetového hospodárstva možno sledovať hlavne po skončení druhej svetovej vojny. Integračné zoskupenia začali najprv vznikáť medzi rozvinutými štátmi. K prvým integračným zoskupeniam po vojne môžeme zaradiť Európske spoločenstvo pre uhlie a oceľ, prípadne Európske združenie voľného obchodu. Medzi rozvojovými krajinami sa začali prvé integračné zoskupenia objavovať už začiatkom 60. rokov v Latinskej Amerike. Neskôr aj v regióne Afriky a Ázie.

Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín má svoje špecifické znaky a je ovplyvnená najmä ich odvetvovou monokultúrnosťou, nízkou ekonomickou úrovňou, ktorá sa prejavuje nízkou tvorbou HDP na obyvateľa, nízkou životnou úrovňou a minimálnymi zdrojmi na akumuláciu kapitálu.

Charakteristickým znakom integrácie rozvojových krajín je veľké množstvo integračných zoskupení v rámci tejto skupiny, ale na druhej strane aj veľmi malé prehĺbenie tejto integrácie v zoskupeniach, aj keď niektoré z nich majú viac ako päťdesiatročnú históriu.

¹ VEGA č. 1/0391/13 Význam tretích krajín pre strategické rozvojové zámery EÚ v pokrízovom období (s implikáciami pre slovenskú ekonomiku).

² Ing. Boris Baumgartner, PhD; Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra medzinárodného obchodu, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; E-mail: boris.baumgartner@euba.sk

Predpoklady na úspešnú integráciu v jednotlivých regiónoch rozvojových krajín sú rôzne. Najlepšie predpoklady má región Latinskej Ameriky a Karibiku, najmenej optimálne Afrika.

Cieľom príspevku je na základe analýzy zhodnotiť medzinárodnú ekonomickú integráciu rozvojových krajín s prihliadnutím na špecifiká najdôležitejších integračných zoskupení podľa regiónov.

1 Metodika práce

Na dosiahnutie cieľa sa použili viaceré vedecké metódy. Analýza sa využila pri skúmaní najdôležitejších integračných zoskupení rozvojových krajín. Potom sa použila komparácia týchto integračných zoskupení. Z čiastkových analýz sa v závere urobila syntéza, vďaka ktorej sa posúdila medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín a špecifiká najdôležitejších integračných zoskupení podľa regiónov.

2 Výsledky a diskusia

Medzinárodná ekonomická integrácia patrí k základným megatrendom v rámci svetového hospodárstva. Vo všeobecnosti sa za medzinárodnú ekonomickú integráciu považuje proces postupného vzájomného prepájania, prispôsobovania a zblížovania jednotlivých národných ekonomík (v rámci ich jednotlivých podnikateľských subjektov), ich ekonomických štruktúr, proces prehlbovania závislosti medzi nimi a postupnej transformácie národných ekonomických štruktúr na novú ekonomickú štruktúru vznikajúceho hospodárskeho komplexu (Baláž a kol., 2005). Účasť v integrácii sa považuje aj za osobitnú reakciu na výzvy a dosahy globalizácie, ktorá sa ku koncu 20. storočia mimoriadne zdynamizovala (Kosír, 2010).

Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín sa začala rozvíjať začiatkom 60. rokov 20. storočia. Súvisela aj s tým, že v priebehu päťdesiatych a šesťdesiatych rokov 20. storočia došlo k rozmachu národnooslobodzovacieho hnutia a v jeho dôsledku k rozpadu koloniálnej sústavy, kde z bývalých kolónií, polokolónií a závislých území vznikli desiatky nových, politicky samostatných štátov. Rozvojové krajiny tvoria veľmi heterogénnu skupinu. Pre rozvojové krajiny môžeme nájsť niektoré spoločné charakteristiky, ktoré platia na väčšinu z nich. Profesor Vítazoslav Balhar uvádza pri rozvojových krajinách také charakteristiky, ako je ich závislosť od zahraničného kapitálu, minimálne využívanie vedecko-technického pokroku, nedostatočné predpoklady rastu produktivity v poľnohospodárstve, ale aj v iných výrobných sférach (Balhar, 1982). Americký ekonóm Harvey Leibenstein zhrnul znaky rozvojových krajín do 4 skupín – hospodárske znaky, demografické znaky, kultúrne a politické znaky a technologické znaky (Lisý a kol., 2003).

Pre väčšinu rozvojových krajín platí, že majú nízku ekonomickú úroveň meranú HDP na obyvateľa a i naďalej málo reštrukturalizované hospodárstvo. Úspešná medzinárodná ekonomická integrácia by mohla proces reštrukturalizácie urýchliť a pomôcť rozvojovým krajinám naštartovať, prípadne udržať si rast hospodárstva do budúcnosti.

Na úspešnú integráciu rozvojových krajín by mali byť splnené viaceré predpoklady, ku ktorým patrí (Cihelková a kol., 2002):

- odstránenie vážnych politických konfliktov a ozbrojených konfliktov medzi členmi,
- určitý stupeň sociálnej a kultúrnej homogenity, ktorý uľahčuje vzájomnú komunikáciu,
- geografická blízkosť alebo geografická prepojitelnosť členských krajín, hlavne čo sa týka dopravnej infraštruktúry,
- rozšírenie vzájomnej ekonomickej komplementarity – predpoklad vzájomného obchodu medzi členmi a znižovanie vzájomnej konkurencie na trhoch tretích krajín.

Z ďalších by sme mohli spomenúť porovnateľný stupeň ekonomického rozvoja integrujúcich sa krajín, podobný prístup členských krajín k úlohe štátu v hospodárstve a schopnosť krajín podriaďiť svoje národné záujmy regionálnym záujmom. Jednotlivé regióny rozvojových krajín majú rôzne predpoklady na úspešnú integráciu. V každom z nich sa však nachádza aspoň jedno integračné zoskupenie, ktoré vo svojej integrácii napreduje a dosahuje aj pozitívne výsledky.

Najlepšie predpoklady na úspešnú ekonomickú integráciu v rámci regiónov rozvojových krajín má Latinská Amerika a Karibik. Na rozdiel od väčšiny rozvojových krajín v Afrike a Ázii, krajiny Latinskej Ameriky získavali samostatnosť už začiatkom 19. storočia. Krajiny Latinskej Ameriky majú výhodu aj v určitom stupni kultúrnej a sociálnej homogénnosti, keďže majú spoločné náboženstvo – kresťanstvo – a spoločný alebo veľmi príbuzný jazyk – španielčinu, portugalčinu a francúzštinu.

K prvým integračným zoskupeniam v tomto regióne patrilo Latinskoamerické združenie voľného obchodu v súčasnosti známe ako Latinskoamerické integračné združenie, ktoré bolo založené v roku 1960. K ďalším významnejším zoskupeniam v tomto regióne patrí Stredoamerický spoločný trh, Andské spoločenstvo a Karibské spoločenstvo. Najdôležitejšie zoskupenie regiónu v súčasnosti je Spoločný trh juhu (ďalej len „MERCOSUR“).

Dňa 26. marca 1991 v Asuncióni (Paraguaj), s účinnosťou od 31. decembra 1994, podpísali 4 krajiny – Argentína, Brazília, Uruguaj a Paraguaj dohodu, na základe ktorej sa zaviazali odstrániť obchodné bariéry medzi zmluvnými stranami a vytvoriť spoločný trh. V decembri 1994 bol podpísaný Protokol z Ouro Preto, ktorý nadobudol platnosť 1. januára 1995. Uvedeným protokolom sa zriadili jednotlivé inštitúcie MERCOSURu. Zmluvou z Asunciónu sa členské krajiny MERCOSURu zaviazali v nasledujúcich rokoch po podpise zmluvy:

- liberalizovať obeh tovarov, služieb, pracovných síl a kapitálu,
- zaviesť spoločné colné tarify,
- koordinovať makroekonomickú a odvetvovú politiku členských štátov v oblastiach zahraničného obchodu, poľnohospodárstva, priemyslu, fiškálnej a monetárnej politiky,
- harmonizovať legislatívu členských krajín v príslušných oblastiach s cieľom posilnenia integračného procesu.

Od polovice roku 2012 sa plnoprávnym členom zoskupenia stala Venezuela a v súčasnosti má MERCOSUR 5 členských štátov. Asociovaní členovia MERCOSURu sú

Bolívia (požiadala o plnoprávne členstvo – zatiaľ je v schvaľovacom procese), Čile, Kolumbia a Peru. Guyana a Surinam sú v ratifikačnom procese za asociovaných členov. V tabuľke 1 sú uvedené vybrané ukazovatele členov zoskupenia za rok 2013. Z tabuľky je zrejmé, že dominantné postavenie, čo sa týka počtu obyvateľov a tvorby HDP, má v tomto zoskupení Brazília. Veľká asymetria medzi Brazíliou na jednej strane a ostatnými členmi zoskupenia spôsobuje, že trh Brazílie je oveľa dôležitejší pre menších členov zoskupenia, ako je trh ostatných členov pre Brazíliu.

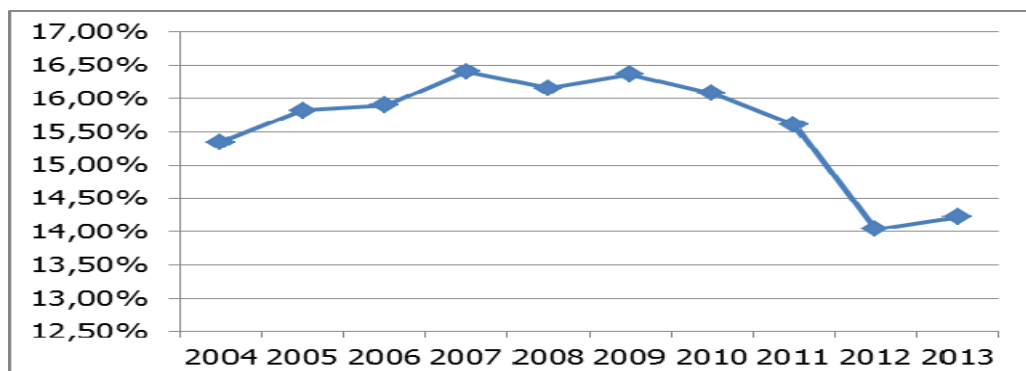
Tab. 1 Vybrané ukazovatele členov MERCOSURu za rok 2013

Krajina	HDP v USD	Počet obyvateľov	HDP na obyv. v USD
Argentína	609 900 000 000	41 800 000	14 569
Brazília	2 246 000 000 000	202 000 000	11 118
Paraguaj	29 010 000 000	6 918 000	4 193
Uruguaj	55 710 000 000	3 419 000	16 294
Venezuela	438 000 000 000	30 850 000	14 197

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov World bank, 2015. Dostupné na: <http://data.worldbank.org/country>

Jedným z ukazovateľov úspešnosti integrácie v zoskupeniach je vývoj podielu intraregionálneho obchodu na celkovom obchode. Tento ukazovateľ sa vypočíta ako podiel hodnoty intraregionálneho obchodu integračného zoskupenia k celkovému obchodu integračného zoskupenia (Iapadre & Luchetti, 2010). Medzi integračnými zoskupeniami svetového hospodárstva je tento ukazovateľ najvyšší v EÚ a dosahuje viac ako 60 %. Medzi integračnými zoskupeniami rozvojových krajín ani jedno z nich nedosahuje takúto vysokú hodnotu, čo je dôkazom, že rozvojové krajiny majú často svojich odberateľov aj mimo integračného zoskupenia. MERCOSUR dosahoval najvyššie hodnoty pri tomto ukazovateli v rokoch 1997 a 1998, keď narástol intraregionálny obchod na úroveň 25 %. Neskôr členské štáty – Brazíliu a Argentínu – zasiahla menová a dlhová kríza, čo sa značne odzrkadlilo na výške vzájomného obchodu MERCOSURu, ktorý v roku 2002 klesol na cca 11 % (Obadi, 2012). V grafe 1 je vývoj podielu intraobchodu na celkovom obchode MERCOSURu za roky 2004 až 2013. Najvyššia úroveň intraobchodu v sledovanom období bola v roku 2007 – úroveň 16,4 %. V roku 2012 a 2013 je úroveň intraobchodu ovplyvnená novým členom – Venezuelou. Intraobchod klesol v týchto rokoch pod 14,5 %. Venezuela je pri exporte monokultúrne zameraná, pričom skoro všetky príjmy z exportu plynú z vývozu ropy, ktorá sa vyváža hlavne mimo trhov MERCOSURu.

Graf 1 Vývoj podielu intraobchodu na celkovom obchode MERCOSURu za roky 2004 až 2013

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov COMTRADE, 2015. Dostupné na: <http://comtrade.un.org/db/dqQuickQuery.aspx>

Integračné zoskupenie MERCOSUR je najdôležitejším integračným zoskupením v rámci Latinskej Ameriky a dosahuje aj najvyššie úrovne intraregionálneho obchodu. Dôležitosť tohto zoskupenia je zosilnená aj tým, že tri hospodárstva z piatich najväčších hospodárstiev Latinskej Ameriky sú členmi MERCOSURu.

Afrika má na úspešnú integráciu najmenej vhodné podmienky. Vo viacerých krajinách Afriky sú politické nezhody, ktoré sa často končia štátnym prevratom. Štátny prevrat môže viesť k občianskej vojne. Politická nestabilita, prípadne vojnové konflikty sú základnou prekážkou rozvoja hospodárstva a následne aj integrácie. Krajiny Afriky majú aj značnú kultúrnu heterogenitu – v rámci krajín sú zastúpené viaceré menšiny, ktoré môžu mať vlastný jazyk, prípadne vyznávať rôzne náboženstvá. Veľkým problémom tohto regiónu je nedostatočne vybudovaná infraštruktúra medzi krajinami a súčasne krajiny sú so svojou produkciou skôr konkurenčné ekonomiky ako komplementárne. Aj napriek týmto negatívnym predpokladom sa v Afrike nachádza viacero integračných zoskupení, ale len niektoré sa rozvíjajú a dosahujú aj pozitívne výsledky vo vzájomnom obchode. K fungujúcim integračným zoskupeniam môžeme zaradiť Východoafrické spoločenstvo, Hospodárske spoločenstvo západoafrických štátov, Maghrebskú úniu a Spoločný trh východnej a Južnej Afriky.

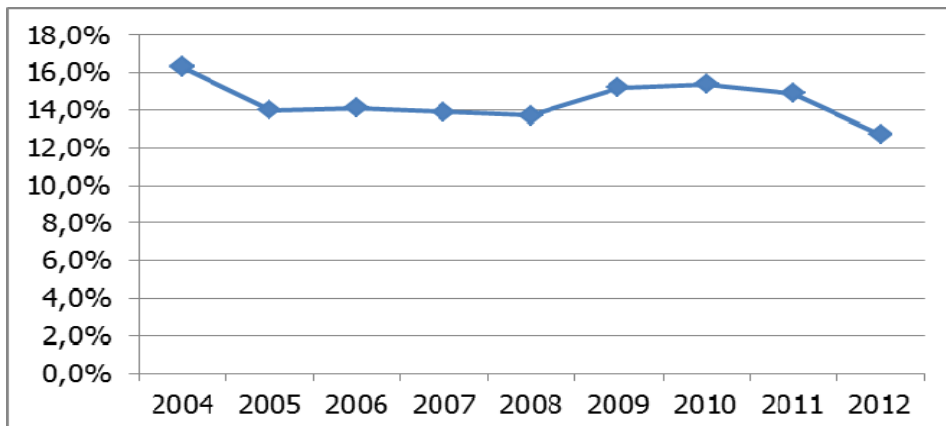
Najdôležitejším integračným zoskupením v Afrike je Juhoafrické rozvojové spoločenstvo. Juhoafrické rozvojové spoločenstvo (ďalej len „SADC“) sa transformovalo z predchádzajúceho združenia Juhoafrická rozvojová koordinačná konferencia, ktoré sa sformovalo v roku 1980. Pôvodný motív vytvorenia bola politická nezávislosť, bezpečnosť a regionálna solidarita a zníženie závislosti od Juhoafrickej republiky s apartheidovým režimom. Po zmene režimu v Juhoafrickej republike sa začiatkom 90. rokov pretransformovalo pôvodné združenie na SADC (Obadi, Gaval'ová & Drieniková, 2010). V súčasnosti má SADC 15 členov. V tabuľke 2 sú uvedené vybrané ukazovatele členov zoskupenia za rok 2013.

Tab. 2 Vybrané ukazovatele členov SADC za rok 2013

Krajina	HDP v USD	Počet obyvateľov	HDP na obyvateľa v USD
Angola	124 178 241 816	22 137 000	5 609
Botswana	14 784 707 345	2 021 144	7 315
Konžská demokratická republika	32 690 896 873	67 513 677	484
Juhoafrická republika	350 630 133 297	52 981 991	6 617
Lesotho	2 334 989 648	2 074 465	1 125
Madagaskar	10 613 494 031	22 924 851	462
Malawi	3 705 386 790	16 362 567	226
Maurícius	11 929 250 814	1 296 303	9 202
Mozambik	15 630 302 814	25 833 752	605
Namíbia	13 113 069 777	2 303 315	5 693
Seychely	1 443 345 214	89 173	16 185
Svazijsko	3 791 304 348	1 249 514	3 034
Tanzánia	33 225 037 490	49 253 126	674
Zambia	26 820 870 559	14 538 640	1 844
Zimbabwe	13 490 000 000	14 149 648	953

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov World bank, 2015. Dostupné na <http://data.worldbank.org/country>

SADC združuje štáty, ktoré sú zaradené k rozvojovým krajinám, ale zároveň sú medzi nimi značné rozdiely v rozvinutosti ich hospodárstva. Na jednej strane tu máme krajiny ako Malawi, Madagaskar a Konžská demokratická republika, ktoré dosahujú najnižšie hodnoty v ukazovateli HDP/obyvateľ na svete a sú zaradené aj k najmenej rozvinutým krajinám podľa kritérií OSN. Na druhej strane tu máme krajiny, ktoré patria k najrozvinutejším v rámci regiónu Afriky – Juhoafrickú republiku, Seychely, Maurícius a Botswanu. Veľké rozdiely v rozvinutosti ekonomík a často monokultúrne zameraný export viacerých členov zoskupenia spôsobuje, že intraregionálny obchod sa nedarí zatiaľ rozvíjať v takom rozsahu, v akom by to bolo možné. Veľkým problémom je aj dominancia ekonomiky Juhoafrickej republiky, ktorá sa na celkovom HDP zoskupenia podieľa viac ako polovicou. Juhoafrická republika svoj export umiestňuje najmä na trhy mimo SADC. To isté platí aj o druhom najväčšom exportérovi zo zoskupenia – o Angole. Tá nemá svoju ekonomiku takú rozvinutú ako Juhoafrická republika, ale svoj monokultúrne zameraný export, ktorý je tvorený vývozom ropy, umiestňuje takisto na trhy mimo SADC. To spôsobuje, že intraregionálny obchod zatiaľ dosahuje úroveň medzi 12 % až 16 %. Vývoj podielu intraregionálneho obchodu na celkovom obchode SADC v období rokov 2004 až 2012 je znázornený v grafe 2.

Graf 2 Vývoj podielu intraobchodu na celkovom obchode SADC za roky 2004 až 2012

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov SADC a ECA, 2015. Dostupné na <http://www.sadc.int/information-services/sadc-statistics/sadc-statist/> a http://www.uneca.org/sites/default/files/publications/african_statistical_yearbook_2014.pdf

Vývoj a prehĺbenie integrácie zoskupenia SADC ovplyvní aj to, ako sa bude riešiť členstvo krajín SADC v ďalších integračných zoskupeniach. Problémom integrácie rozvojových krajín je totiž skutočnosť, že niektoré krajiny sú súčasne členom viacerých integračných zoskupení. Niektoré integračné zoskupenia v Afrike preto začali rokovania o vytvorení spoločného pásma voľného obchodu medzi sebou. Také rokovanie prebieha medzi SADC a Východoafrickým spoločenstvom a Spoločným trhom východnej a južnej Ameriky.

V Ázii sa nachádza, pokiaľ ide o počet, najmenej integračných zoskupení v porovnaní s ostatnými regiónmi rozvojových krajín. V Ázii sa preferuje skôr neformalizovaná ekonomická spolupráca. K dôležitejším integračným zoskupeniam v rámci Ázie môžeme zaradiť Organizáciu pre hospodársku spoluprácu, Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu, prípadne Radu pre spoluprácu arabských štátov v Perzskom zálive.

Najdôležitejším integračným zoskupením Ázie je Združenie národov juhovýchodnej Ázie (ďalej len „ASEAN“). ASEAN vznikol v roku 1967 a zakladajúcimi členmi boli Indonézia, Malajzia, Filipíny, Singapur a Thajsko. Neskôr k zoskupeniu pristúpili tieto krajiny – Brunejský sultanát, Vietnam, Laos, Mjanmarsko a Kambodža. V súčasnosti má teda ASEAN desať členov. Špecifikom tohto zoskupenia je, že nespĺňa určitý stupeň kultúrnej homogénosti, keďže členmi sú krajiny s rozdielnym náboženstvom – islam, kresťanstvo, hinduizmus a budhizmus. Pre iné krajiny, najmä v Afrike, je rozdielne náboženstvo častým problémom, ktorý môže vyústiť až do občianskych nepokojov a vojen. ASEAN však v súčasnosti patrí k najlepšie fungujúcim integračným zoskupeniam medzi rozvojovými krajinami. V tabuľke 3 sú uvedené vybrané ukazovatele integračného zoskupenia za rok 2013.

Tab. 3 Vybrané ukazovatele členov ASEAN za rok 2013

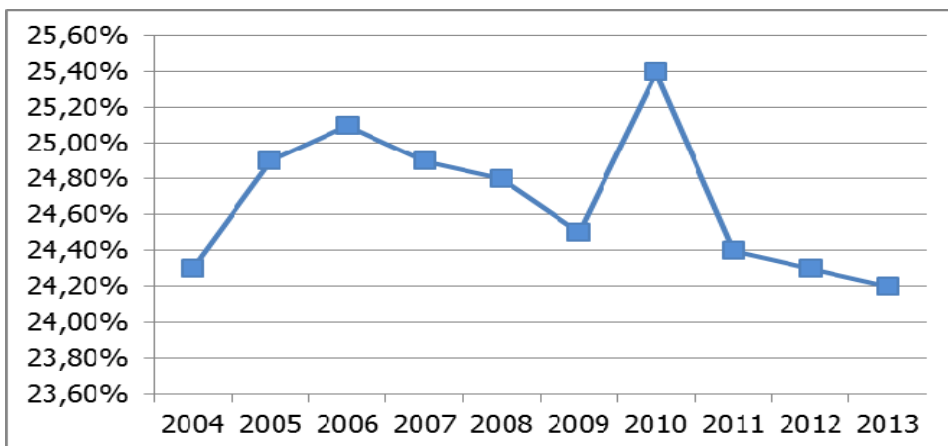
Krajina	HDP v USD	Počet obyvateľov	HDP na obyvateľa v USD
Brunejský sultanát	16 111 135 789	417 784	38 563
Filipíny	272 066 554 886	98 393 574	2 765
Indonézia	868 345 652 475	249 865 631	3 475
Kambodža	15 238 689 686	15 135 169	1 006
Laos	11 242 526 454	6 769 727	1 660
Malajzia	313 159 097 401	29 716 965	10 538
Mjanmarsko	56 408 000 000	53 259 018	1 059
Singapur	297 941 261 088	5 399 200	55 182
Thajsko	387 252 164 291	67 010 502	5 778
Vietnam	171 390 003 299	89 708 900	1 910

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov World bank a ASEAN, 2015. Dostupné na <http://data.worldbank.org/country> a

http://www.asean.org/images/resources/Statistics/2014/MacroeconomicIndicators/table5_asof15Aug14.pdf

ASEAN združuje krajiny, ktoré sú na rôznom stupni hospodárskeho vývoja a majú veľké rozdiely vo veľkosti ekonomiky. V ASEANe sú krajiny, ktoré patria k najvyspelejším na svete – Singapur, prípadne k najbohatším, keď sa berie do úvahy ukazovateľ HDP na obyvateľa – Brunejský sultanát a Singapur. V ASEANe sú však členmi aj krajiny, ktoré zaradujeme k najmenej rozvinutým krajinám podľa kritérií OSN – Kambodža, Laos a Mjanmarsko. Táto veľká asymetria v rozvinutosti členov spôsobuje aj rôznu závislosť od trhov ASEANu pre jednotlivé ekonomiky. Čím je ekonomika vyspelejšia, tým jej produkcia je konkurencieschopnejšia aj na svetových trhoch. Od intraexportu v rámci ASEANu sú najviac závislé krajiny Laos a Mjanmarsko. Laos umiestňuje na trhy ASEANu 47,6 % svojich celkových exportov a Mjanmarsko 49,2 %. Od importu z členských krajín je najviac závislý Laos, kde intrainport na celkovom importe krajiny tvorí viac ako 75 % (The ASEAN secretariat, 2014). Vývoj podielu intraregionálneho obchodu ASEANu na jeho celkovom obchode od roku 2004 do roku 2013 je znázornený v grafe 3. V sledovanom období dosiahol intraregionálny obchod najvyššiu hodnotu v roku 2010, keď bol podiel intraregionálneho obchodu na celkovom obchode na úrovni 25,4 %. Z dlhodobejšieho hľadiska môžeme povedať, že intraregionálny obchod sa pohybuje na úrovni okolo 24 – 25 %, čo je medzi integračnými zoskupeniami rozvojových krajín najvyššia hodnota.

Graf 3 Vývoj podielu intraobchodu na celkovom obchode ASEANu za roky 2004 až 2013

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov ASEAN, 2015.

Dostupné na http://aseanstats.asean.org/Menu.aspx?rxid=988b0de7-f19c-4218-9f14-fb17181e7d8d&px_language=en&px_db=2-International+Merchandise+Trade+Statistics&px_type=PX

Ako bolo uvedené, integračné zoskupenie ASEAN je najúspešnejšie medzi integračnými zoskupeniami rozvojových krajín, čo sa týka ukazovateľa podielu intraobchodu na celkovom obchode zoskupenia. ASEANu pomáha v jeho integračných snahách aj to, že v jeho blízkosti sa nachádzajú viaceré krajiny, ktoré sú jeho konkurentmi na svetových trhoch, ale aj pokiaľ ide o schopnosť pritiahnúť zahraničné investície. Pred otvorením hospodárstva Číny koncom 70. a začiatkom 80. rokov dvadsiateho storočia boli pôvodní členovia ASEANu veľmi prítiažliví pre priame zahraničné investície. Od začiatku 90. rokov sa situácia zmenila a krajiny ASEANu majú veľkú konkurenciu v priťahovaní priamych zahraničných investícií v Číne, ale v súčasnosti už aj v Indii. Pre zahraničných investorov bude lákavé, ak ASEAN svoju integráciu v budúcnosti prehĺbi a bude vystupovať ako trh, ktorý ako celok má viac ako 600 miliónov obyvateľov – spotrebiteľov.

ASEAN6 – čo sú piati pôvodní zakladatelia združenia a Brunejský sultanát, majú od roku 2010 na 99 % vzájomného obchodu zrušené colné sadzby. U ďalších členov ide liberalizácia pomalším tempom vzhľadom na ich menšiu rozvinutosť. V roku 2013 bolo 72,6 % taríf zrušených, čo je značný pokrok oproti roku 2010, keď to bolo len 45,9 % (The ASEAN secretariat, 2014). Dobudovanie pásma voľného obchodu medzi všetkými členmi združenia a väčšia diverzifikácia vzájomného obchodu môže v budúcnosti dopomôcť k rastu podielu intraregionálneho obchodu na celkovom obchode ASEANu.

V rámci každého regiónu rozvojových krajín sa nachádza jedno integračné zoskupenie, ktoré funguje a rozvíja sa. V tabuľke 4 je komparácia týchto najdôležitejších zoskupení podľa vybraných ukazovateľov.

Tab. 4 Komparácia ASEANu, MERCOSURu a SADC podľa vybraných ukazovateľov

Ukazovateľ	ASEAN	MERCOSUR	SADC
Počet členov	10	5	15
Počet obyvateľov (v mil.)	615	284	294
Celkový HDP (v mld. USD)	2 409	3 377	658
Celkový obchod (v mld. USD)	2 511	807	440*
Podiel intraobchodu na celkovom obchode (v %)	24,2	14,2	12,7*

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov World bank, 2015. Dostupné na <http://data.worldbank.org/country>

* rok 2012

Pri porovnaní analyzovaných integračných zoskupení vidíme, že najvyšší intraobchod, ale aj celkový obchod má ASEAN. Najvyššie HDP v integračných zoskupeniach tvorí MERCOSUR, pričom má najmenší počet členov a najmenší počet obyvateľov. SADC, aj keď má najviac členov, tvorí najmenší HDP, má najmenší obchod a súčasne aj najmenší podiel intraregionálneho obchodu na celkovom obchode z porovnávaných integračných zoskupení. Z uvedených integračných zoskupení zatiaľ len MERCOSUR prehlibil svoju integráciu a snaží sa úplne dobudovať colnú úniu.

Záver

Medzinárodná ekonomická integrácia rozvojových krajín je ovplyvnená viacerými spoločnými znakmi, ktoré rozvojové krajiny majú. Väčšina rozvojových krajín má málo diverzifikovaný export, ktorý často konkuruje iným rozvojovým krajinám, je v nich nedostatočne rozvinutá dopravná infraštruktúra a veľká časť z nich dosahuje len nízku ekonomickú úroveň meranú hrubým domácim produktom na obyvateľa. Rozvojové krajiny sa pri integrácii dostali len k vytváraniu pásma voľného obchodu. Len výnimočne prešli niektoré integračné zoskupenia k budovaniu colnej únie.

Z teoretického hľadiska má z jednotlivých regiónov rozvojových krajín najvhodnejšie predpoklady na úspešnú integráciu región Latinskej Ameriky a Karibiku. Je tam viacero fungujúcich integračných zoskupení, ale najúspešnejší z nich je MERCOSUR. V súčasnosti má skoro úplne dobudovanú colnú úniu. MERCOSUR v súčasnosti združuje tri z piatich najväčších hospodárstiev Latinskej Ameriky a je predpoklad, že v budúcnosti sa plnoprávnymi členmi zoskupenia stanú ďalšie krajiny Južnej Ameriky. Veľkosť intraregionálneho obchodu je ovplyvnená najmä veľkosťou ekonomiky Brazílie, ktorá má dominantné postavenie v rámci MERCOSURu. Jej export je príliš veľký pre spoločný trh zoskupenia, a z tohto dôvodu musí Brazília veľkú časť exportov nasmerovať aj mimo MERCOSURu. Podiel intraobchodu na celkovom obchode sa pohybuje už dlhší čas na úrovni medzi 14 až 16,5 %.

Afrika má z teoretického hľadiska najmenej vhodné podmienky na úspešnú integráciu. Nespĺňa skoro žiadnu podmienku, ktorá je nutná na dosiahnutie tohto cieľa. Čo sa týka počtu integračných zoskupení, tak integrácia by mohla byť považovaná za úspešnú, keďže sa tu nachádza veľké množstvo integračných zoskupení. Problémom je však kvalita integrácie a jej prehľbovanie. Najdôležitejším integračným zoskupením Afriky je SADC. Dôležitým faktorom je, že členom zoskupenia je najvyspelejšia ekonomika

ka Afriky – Juhoafrická republika. Intraregionálny obchod patrí k najvyšším medzi integračnými zoskupeniami v Afrike a dosahuje úroveň okolo 12 %.

V Ázii je najmenej integračných zoskupení. Jedno z nich, ASEAN, však patrí k najlepším fungujúcim zoskupeniam medzi rozvojovými krajinami. ASEAN združuje krajiny na rôznom stupni ekonomického rozvoja, krajiny nemajú potrebný stupeň kultúrnej homogénosti, v začiatkoch neboli zakladajúce krajiny dostatočne ekonomicky komplementárne, takže predpoklady na úspešnú integráciu neboli splnené. Aj napriek tomu ASEAN dosahuje najvyššiu hodnotu podielu intraobchodu na celkovom obchode zo všetkých integračných zoskupení rozvojových krajín a dlhodobo sa táto úroveň pohybuje okolo 24 %.

Zoznam bibliografických odkazov

- Baláž, P. a kol. (2005). *Medzinárodné podnikanie. 4. vyd.* Bratislava: Sprint dva.
- Balhar, V. (1982). *Súčasnosť a perspektívy rozvojových krajín.* Bratislava: Nakladateľstvo Pravda.
- Iapadre, L., & Luchetti, F. (2010). *Trade Regionalism and Openness in Africa.*
- Kosír, I. (2010). *Medzinárodná ekonomická integrácia. Od autarkie ku globálnej ekonomickej integrácii.* Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela.
- Lisý, J. a kol. (2003). *Dejiny ekonomických teórií.* Bratislava: IURA EDITION.
- Obadi, S.M. (2012). *Rozvojové krajiny vo svetovom hospodárstve. Analýza vybraných oblastí.* Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- Odabi, S. M., Gaval'ová, V., & Drieniková, K. (2010). *Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Vybrané problémy.* Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM.
- The ASEAN Secretariat. (2014). *ASEAN Community in Figures. Special Edition 2014.* Jakarta: ASEAN Secretariat.